

Pierre Loti Bizden Biri

– M.Nihat Malkoç · 04 Mayıs 2009

PIERRE LOTI BİZDEN BİRİ

M.NİHAT MALKOÇ

Gerçek adıyla Louis Marie Julien Viaud, bilinen takma adıyla Pierre Loti... Kendisine 1867 yılındaki Okyanusya seferi sırasında, Tahitili yerliler tarafından "Pierre Loti" ismi verilmiştir. Loti, Büyük Okyanus'ta yetişen bir çiçeğin adıdır, gül anlamına gelir. O, bir Fransız yazarı... Denizci bir aileden gelen Pierre, çocukluğunda Latince, Yunanca ve İngilizce dillerini öğrenmiştir. Türkiye'de, özellikle İstanbul'da onu tanımayan, bilmeyen aydın yok gibidir. İstanbul'da Divanyolu'nda bir caddeye, Eyüp'te bir kahvehaneye ve o kahvehanenin bulunduğu tepeye adı verilen bu meşhur yazar Türk dostu olarak bilinir.

Pierre Loti asker kökenli bir yazardır. Fransız Deniz Kuvvetlerinde albaylığa kadar yükselmiştir. İlk romanı Aziyade'nin ilhamını İstanbul'dan almıştır. İstanbullu bir güzele gönlünü kaptırmıştır. Eserde Osmanlı'dan kesitler bulmak mümkündür. Loti birçok defa İstanbul'da bulunmuş, bu şehri çok sevmiştir. İlk gelişi bir subay olarak görev sebebiyledir. Daha sonra İstanbul'a defalarca geldi, Eyüp'te ikamet etti. Eyüp'e, genel anlamda İstanbul'a hayran kaldı. Osmanlıların insanî yaklaşımları ve hayat tarzları onu fazlasıyla etkiledi. Türkler de onu sevdi, o da Türkleri sevdi. Osmanlı Türkiyesinin haklarını değişik çevrelerde müdafaa etti. "Can Çekişen Türkiye" adlı eserinde Batılıların ikiyüzlülüğünü dile getirdi. Fakat bizler onun kırk kitabının dörtte birini bile Türkçeye kazandıramadık.

Batı âleminde biz Türklere destek çıkan, bizi savunan şöhretli şair, yazar ve aydınların sayısı birkaçı geçmez. Pierre Loti bunların başta gelenidir. O, İstanbul'da bulunduğu zamanlarda Türk gibi giyinmiş, Türk gibi düşünmüş ve Türk gibi yaşamıştır. Hatta bunlarla yetinmeyip yeri gelince tespih çekmiş, fes takmıştır. O aradığı huzuru bu topraklarda bulmuştur. İstanbul onu büyülemiştir. Bu şehrin gerçek âşıklarından biri olup çıkmıştır.

Pierre Loti'yi bir kısım Türkler sömürgeciliğin ajanı olarak görmüş, Fransızlar ise Osmanlı'yı savunduğundan, ona alaycı ve şüpheli gözlerle bakmıştır. Şair Nazım Hikmet, Pierre Loti'yi duygularında samimi olmamakla suçlamış, ona tepkiler yağdırmıştır. Ama onun Osmanlı Türklerine yakınlığı saraydan yankı bulmuştur. Batının çifte standartlı politikalarını eleştiren ve Osmanlı'dan yana görüş belirten Loti, Tophane Rıhtımı'nda büyük bir törenle karşılanmış, Sultan Reşat tarafından sarayda ağırlandı. Sultan Abdülhamit tarafından da kabul edilmiştir. O, İtalyanların Trablusgarp'a saldırması üzerine Osmanlı'dan yana görüşler ileri sürerek İtalyanları yermiştir. Gerçekleri söylemeyi insanlık gereği olarak görmüştür.

Onun Ermenilerle ilgili görüşleri de enteresandır ve tarihî gerçeklerle bağdaşır. Ermenilerin yaptığı çirkeflilere ve katliamlara değinen Pierre Loti, Osmanlı'nın tutumunu doğal tepki olarak görür. O 'kim olsa hainlere sert davranır' anlayışındadır. Doğduğu topraklar olan Fransa'nın Ermenilerle birlik olup Anadolu'yu işgal etmelerini eleştirir. Pierre Loti'nin yeni Türkiye tarafından saltanatın kaldırılmasını yersiz bulması şimşeklerin üzerine yönelmesine sebep olur. Biz böyleyiz işte... Herkesin bizim gibi düşünmesini isteriz. Bizim gibi düşünmeyenleri, bizim düşüncelerimize sırt çevirenleri bir kalemde sileriz.

Kadim Türk dostu Pierre Loti savaş karşıtı bir insandı. O, her insanın hayat hakkına saygı gösteriyor, bunu engellemeye kalkanlara karşı tepkisi sert oluyordu. Hayata hümanist gözlerle bakıyordu. O dönemlerde, dünyanın Osmanlı'ya topyekûn saldırdığı bu zaman diliminde Loti'nin mazlumdan yana bir tavırla bize sahip çıkması az bir şey değildir. O aynı zamanda göğsünde Osmanlı nişanı taşıyacak kadar duygularında samimidir. Atatürk bu büyük Türk dostunu onurlandırmış ve ona olan şükran ifadelerini kendisine iletmiştir.

O, İstanbul'a geldiğinde şehrin manzarasına hâkim Eyüp sırtlarındaki tepeye sürekli uğrardı. Çay kahve içer, şehri seyrederdi. Burada halkla kaynaşır, sohbetler ederdi. Bu yüzden onun ölümünden sonra bu tepeye ve burada bulunan kahveye 'Pierre Loti' adı verilmiş, bu büyük yazarın ve Türk dostunun adı yaşatılmıştır. Bu davranış, milletimizin vefa duygusunu gösterir. Pierre Loti o tepeyle, üzerindeki tesislerle ve özellikle kahveyle hep yaşayacaktır.